Minneslista vid godkännande: Standardrutiner slakt

Här ger Livsmedelsverket en instruktion för hur kontrollen ska genomföras av verkets egen personal utifrån kraven i lagstiftningen.

Checklista är framtagen för att kunna vara till stöd för Livsmedelsverkets personal för bedömning av om inkomna standardrutiner i samband med godkännandeprövning är tillräckliga. Checklistan kan också användas av företag inför att standardrutiner ska skickas in i samband med godkännandeprövning.

Checklistan är framtagen med utgångspunkt i lagstiftningen RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning och Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:8) om slakt och annan avlivning av djur Saknr L22 samt med stöd av Branschriktlinjer småskalig slakt och styckning samt Vägledning för god praxis gällande djurskydd och standardrutiner vid slakterier för djurslagen nöt, får och lamm, gris samt höns- och kycklingslakt.

Checklista

	Grundläggande krav
1.1	Det ska framgå att endast personer med kompetensbevis för de aktuella djurslagen och metoderna ska hantera levande djur och fram tills att de konstaterats döda efter avblodning.
1.2	Det ska framgå hur standardrutinerna inklusive uppdateringar görs tillgängliga för berörda.
1.3	Om slakteriet slaktar/ska slakta fler än 1000 däggdjursenheter eller 150 000 fåglar ska det finnas beskrivet att avvikelser, avlivningar av sjuka eller skadade djur, oväntade händelser och förbättringar ska dokumenteras i en journal.
1.4	Om slakteriet slaktar/ska slakta fler än 1000 däggdjursenheter eller 150 000 fåglar ska det framgå att det finns en djurskyddsansvarig utsedd och vad dennes mandat och arbetsuppgifter innebär.
	Innan djuren anländer
2.1	Det ska framgå av vem, när och hur kontroller av utrymmen och utrustning ska göras avseende funktion och skaderisker.
	Mottagningskontroll
3.1	Det ska framgå vilka kontroller som ska utföras vid mottagningskontrollen, vem som ska utföra den och hur kontroll och bedömning av djurens skick och särskilda välfärdsbehov ska göras samt vilka åtgärder som ska vidtas. Det ska framgå att allvarligt skadade djur ska avlivas omedelbart. Det behöver framgå att OV ska informeras om eventuella brister som företaget upptäcker vid sin mottagningskontroll.
3.2	Det ska finnas beskrivet rutiner för hantering av lakterande djur om slakteriet ska slakta lakterande nötkreatur.
	Drivning
4.1	Det ska för alla djurslag finnas beskrivet hur drivningen ska gå till samt vilka drivhjälpmedel, t ex drivpaddel, drivskiva och elektrisk pådrivare, som kommer att användas på anläggningen och eventuella åldersgränser på djuren för användning av drivhjälpmedel.
	Uppstallning av djur

5.1	Det ska finnas beskrivet att alla djur ska ha tillgång till rent vatten och hur det ska ske (t ex vattenkopp, nippel). (Gäller ej fjäderfä där den sammanlagda tiden från lastning till avlivning är mindre än 12h).
5.2	Det ska framgå vilken typ av underlag de olika djurslagen ska stallas upp på samt användning av strö (behövs ej på gummispalt).
5.3	Om djur ska övernattas ska det, för varje djurslag/djurkategori, framgå vilken typ av foder som ska användas, hur utfodring ska genomföras och vilka mängder som ska tilldelas varje box/djur. (Gäller ej fjäderfä där den sammanlagda tiden från lastning till avlivning är mindre än 12h).
5.4	Det ska framgå vilken typ av ventilation som finns i stallarna och vid mekanisk ventilation ska det framgå hur ventilationen larmet fungerar och vilka åtgärder som ska vidtas.
5.5	Det ska framgå på vilket sätt och hur ofta tillsyn ska ske (minimikrav morgon och kväll).
5.6	Det ska framgå vilken den maximala beläggningsgraden är på dagtid och nattetid för respektive box och djurslag alternativt hänvisa direkt till skyltarna på boxarna/i stallet.
5.7	Om djur ska stallas upp i gruppboxar ska det framgå hur djuren ska grupperas inför uppstallning (t ex hålla samman etablerade grupper, ej stalla upp könsmogna djur av olika kön tillsammans, hur aggressivitet bland djuren ska hanteras etc).
5.8	Det ska framgå hur djur som skadas vid uppstallning ska hanteras.
5.9	Det ska finnas beskrivet sjukbox/sjukboxar och hur dessa ska användas.
5.10	För fjäderfä ska det framgå hur behållare med levande djur ska hanteras, lastas av och stallas upp samt hur termisk komfort ska uppnås.
	Fixering
6.1	Det ska för respektive djurslag/djurkategori och bedövningsmetod beskrivas hur djurens rörelsefrihet ska begränsas för att optimera bedövningen och minimera stress och obehag för djuren. (Behöver beskrivas mer detaljerat för fjäderfä som hängs upp i fotbyglar och bedövas i strömförande vattenbad)
6.2	Det ska framgå hur länge djuren som längst kommer att fixeras och för fjäderfä ska det framgå att djuren inte får hängas upp i fotbyglar längre än 60 s.
6.3	För bedövning av fjäderfä i strömförande vattenbad ska det framgå hur fåglar som är för små för att nå ner till vattenbadet ska identifieras och hanteras.
6.4	Om utrustning för fixering används ska det framgå hur denna ska kontrolleras och underhållas, att detta görs enligt tillverkarens anvisningar samt att underhållsåtgärder ska dokumenteras.
	Bedövning
7.1	För varje djurslag/djurkategori och bedövningsutrustning/metod ska grundläggande/centrala parametrar för effektiv bedövning och kontroll av dessa finnas angivna, se bilaga 1-5. Det ska också framgå hur utrustningen ska användas och bruksanvisningar ska finnas bifogade. Enligt 1099 ska bruksanvisningar till bedövningsutrustning göras tillgängliga via internet. Om de inte är tillgängliga via internet kan OV informera SJV om detta.
7.2	För varje djurslag och bedövningsutrustning ska reservmetod finnas beskriven och det ska finnas beskrivet var reservutrustningen ska finnas.

7.3	Det ska finnas beskrivet för varje djurslag och bedövningsmetod att bedövningsresultatet ska kontrolleras på varje djur och vilka tecken som ska kontrolleras samt vilka tecken som ska föranleda ombedövning och hur ombedövning ska ske.
7.4	Det ska framgå hur länkning ska genomföras.
	Bedövningsutrustning
8.1	Besiktning/kontroll av bedövningsutrustning inkl reservutrustning varje dag den ska användas ska finnas beskrivet. Det ska också finnas beskrivet hur utrustningen ska kontrolleras och underhållas och att detta görs enligt tillverkarens anvisningar samt att besiktning och underhåll av bedövningsutrustningen ska journalföras.
	Avblodning/Avlivning
9.1	Det ska framgå hur avblodning ska gå till, vilken typ av snitt som ska läggas och hur, för alla djurslag.
9.2	Det ska framgå inom vilken tidsperiod efter bedövning som avblodning ska ske, så kallad sticktid.
	Utrustning för avblodning
10.1	Om det används utrustning i samband med avblodning, t ex automatisk halsavskärning, ska det framgå av vem, hur ofta och hur underhåll ska ske.
	Kontroll av att djuret dött
11.1	Det ska finnas beskrivet för varje djurslag och metod att kontroll av att djuret är dött ska göras av samtliga djur, vilka tecken som ska kontrolleras, hur länge respektive djurslag ska vara under uppsikt efter avblodning och när stickprovskontroll ska genomföras i relation till avlivningen. Det ska också framgå när i relation till avlivningen nästa steg i slaktprocessen tidigast får påbörjas.
	Oförutsedda händelser
12.1	Det ska finnas beskrivet möjliga driftstörningar och hur dessa ska hanteras så att djurskyddet upprätthålls. Exempel kan gälla strömavbrott eller störningar i vattenförsörjningen.
	Nödslakt
13.1	Det ska finnas beskrivet rutiner för att vid varje tillfälle med nödslakt säkerställa att djuret avlivas inom en rimlig tid utifrån vilken typ av skada djuret har. Exempelvis ett djur med en akut fraktur måste kunna avlivas i tät anslutning till att veterinär är ute och undersöker djuret och skriver nödslaktsintyg.

Bilaga 1 Penetrerande bult

Standardrutinerna måste innehålla de centrala parametrarna:

- Skottets placering och riktning.
- Lämplig hastighet, inträngningsdjup och diameter på bulten enligt djurets storlek och art. För att avgöra lämplig hastighet behöver det framgå vilken laddning som ska användas.
- Längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder).

Skjutvapens skötsel innefattande kontroll, rengöring, smörjning vid behov och kontroll av eventuella packningar varje dag det ska användas ska beskrivas.

Det ska framgå att vid samtlig slakt eller avlivning där bultpistol eller ett annat skjutvapen används för att bedöva djur ska djuret skjutas så att hjärnan träffas och skadas på ett sådant sätt att djuret omedelbart förlorar medvetandet.

Det ska framgå att om en bultpistol används för att bedöva fjäderfän ska djuret skjutas så att hjärnan skadas på ett sådant sätt att djuret omedelbart förlorar medvetandet.

Bilaga 2 Fri projektil

Standardrutinerna måste innehålla de centrala parametrarna:

- Skottets placering.
- Patronstorlek och kaliber.
- Projektiltyp

Utöver det ska även vapentyp preciseras.

Skjutvapens skötsel innefattande kontroll, rengöring och vid behov smörjning varje dag det ska användas ska beskrivas.

Det ska framgå att när andra skjutvapen än bultpistol och kulmask används, ska vapnets mynning inte ha direktkontakt med djuret. Det ska också framgå det maximala avståndet som djuren får bedövas ifrån.

Bilaga 3 Koldioxidbedövning

För koldioxid i höga koncentrationer måste standardrutinerna innehålla de centrala parametrarna:

- Koldioxidkoncentration.
- Exponeringstid.
- Längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder) vid enkel bedövning.
- Gaskvalitet.
- Gastemperatur.

När det gäller gris ska det framgå att den lägsta koldioxidkoncentrationen som används ska vara 80 %.

För koldioxid i två faser måste standardrutinerna innehålla de centrala parametrarna:

- Koldioxidkoncentration.
- Exponeringstid.
- Gaskvalitet.
- Gastemperatur.

Det ska framgå hur utrustningen för bedövning med gas, inbegripet transportband, ska underhållas så att gasbedövning kan ske på optimalt sätt, skador och blödningar hos djuren förebyggs samt avvärjningsrörelser och vokalisering vid fixeringen minimeras.

Det ska framgå hur larm från anläggningen för bedövning med gas ska hanteras.

Det ska framgå att den kontinuerliga registreringen av gaskoncentration och exponeringstid ska bevaras under minst ett år.

Det ska framgå var registreringen av koldioxidkoncentrationen ska ske då denna måste ske på sådan nivå i koldioxidschaktet/tunneln som gör det möjligt att kontrollera att den koncentration och tidsperiod som fastslagits i standardrutinerna avseende grundläggande parametrar vid bedövning har uppnåtts.

För gasbedövningsutrustning ska kalibrereringsfrekvens för regelbunden kalibrering framgå.

Det ska framgå att anläggningen för bedövning med gas ska vara utformad så att djuren, även vid högsta tillåtna genomflöde, kan lägga sig ner utan att hamna ovanpå varandra och hur detta ska uppnås.

Antalet grisar som ska drivas in i transportkorgar ska framgå. Antalet ska vara minst två grisar och det ska framgå att korgarna inte får överbeläggas.

Bilaga 4 Elbedövning head only

Standardrutinerna måste innehålla de centrala parametrarna:

- Lägsta strömstyrka (A eller mA).
- Lägsta spänning (V).

- Högsta frekvens (Hz).
- Kortaste exponeringstid.
- Längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder).
- Kalibreringsfrekvens för utrustningen.
- Optimering av strömstyrkan.
- Förebyggande av elchocker före bedövningen.
- Elektrodernas placering och kontaktyta.

Det ska framgå att elektrisk bedövningsutrustning ska vara utrustad med en anordning som visar och registrerar uppgifterna om de centrala elektriska parametrarna för varje djur som bedövas. Anordningen ska vara placerad så att den är klart synlig för personalen och ska ge en tydlig ljus- och ljudsignal om exponeringstiden understiger den föreskrivna nivån. Dessa registreringar ska bevaras under minst ett år.

Det ska också framgå att bedövningsutrustningen ska vara försedd med en teknik som garanterar att föreskriven strömstyrka uppnås och en signal som för operatören tydligt anger att strömkretsen är sluten.

Det ska framgå att elektroder ska vara väl underhållna och rena.

Det ska framgå att vid elbedövning med elektroder på båda sidor om huvudet ska strömstyrkan uppgå till minst följande värden för varje djur

1,25 Ampere för får och getter,

0,5 Ampere för strutsfåglar samt fjäderfän med en kroppsvikt över 2,5 kg,

0,3 Ampere för övriga fjäderfän

0,3 Ampere för kaniner.

1,3 Ampere för slaktsvin

Föreskriven strömstyrka ska för alla djurslag i alla situationer uppnås inom en sekund efter det att strömkretsen har slutits och ska därefter upprätthållas genom djurets hjärna till dess att djuret är bedövat. Det ska framgå vilka åtgärder som ska vidtas för att säkerställa en god elektrisk kontakt, till exempel genom avlägsnande av ull eller genom att huden fuktas.

Bilaga 5 Elbedövning, strömförande vattenbad

Standardrutinerna måste innehålla de centrala parametrarna:

- Lägsta strömstyrka (A eller mA).
- Lägsta spänning (V).
- Högsta frekvens (Hz).
- Kalibreringsfrekvens för utrustningen.
- Förebyggande av elchocker före bedövningen.
- Minimering av smärta vid upphängning.
- Optimering av strömstyrkan.
- Längsta upphängningstid före vattenbadet.
- Kortaste exponeringstid för varje djur.
- Fåglarna ska sänkas ned till vingbasen.
- Längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder) för frekvens högre än 50 Hz.

6.3 För de djur som anges i tabell 2 ska strömstyrkan uppgå till lägst de värden som framgår av tabellen och djuren ska utsättas för denna strömstyrka under minst fyra sekunder då de bedövas i strömförande vattenbad.

Tabell 2 – Krav på elektrisk utrustning vid bedövning i strömförande vattenbad

(genomsnittliga värden per djur)

Frekvens (Hz)	Höns	Kalkon	Anka och gås	Vaktel
< 200 Hz	100 mA	250 mA	130 mA	45 mA
Från 200 till 400 Hz	150 mA	400 mA	Ej tillåtet	Ej tillåtet
Från 400 till 1 500 Hz	200 mA	400 mA	Ej tillåtet	Ej tillåtet

Vid elektrisk bedövning av slaktkyckling och värphöns då huvudet passerar genom ett vattenbad ska strömstyrkan, vid användning av 50-200 Hz växelström, för varje djur uppgå till 0,12 Ampere. Föreskriven strömstyrka ska upprätthållas till dess att djuret är bedövat.

Det ska framgå hur nivån som fåglarna ska sänkas ner till kan anpassas.

Det ska framgå att det strömförande vattenbadet ska vara tillgängligt så att fåglar som bedövats, men som på grund av funktionsfel eller förseningar på linjen fortfarande befinner sig i vattenbadet, kan avblodas.

Elektrisk utrustning för bedövning i strömförande vattenbad ska vara försedd med en anordning som visar och registrerar uppgifterna för de centrala elektriska parametrar som används. Dessa registreringar ska bevaras under minst ett år.

Senast uppdaterad 11 november 2026 Ansvarig grupp LMK_KS